

kimpassa

Yhdessä kahdella kielellä

Folktingetin julkaisu 2011

Martti Ahtisaari:
”Sain kerran
nelosen ruotsista”

**Polskutellen
koulussa**

**Huippukokin
huippukeitto**

**Jalkapallo
kieltenopettajana**

Baba Lybeck:
”Halusin synnyttää
äidinkielelläni”

*Rakkaus
on kärlek*

5
hurjaa
mokaa

« **EU-jäsenyyden** myötä on jäänyt korostamatta, että Suomi on edelleen Pohjoismaa. Pohjoismaiset arvot ovat presidentti Martti Ahtisaaren mielestä tänä päivänä entistäkin tärkeämpiä. Niihin kuuluu myös ruotsin kieli.

12

» **Kielikylpy** on oiva tapa oppia vieras kieli. Tuhannet suomalaislapset ovat 1980-luvun lopusta lähtien kylpeneet ruotsiksi eri puolilla maata. Tutkimusten mukaan kielikylpy ei syö taitoja äidinkielestä tai muista aineista.

16

« **Toimittaja** Baba Lybeck on koko ikänsä tasapainoillut suomen ja ruotsin kielen välillä. Viimeiset kymmenen vuotta hän on käyttänyt työssään niin paljon suomea, että tuntee äidinkieltänsä köyhtyneen.

22

10%
eurooppalaisista
kuuluu kielivähemmistöihin.

5,4%
meistä on ruotsinkielisiä.

- » **Jalkapalloa 6**
- » **Kielisuudelma 10**
- » **Huumoriruokaa 24**
- » **Vähemmistöt 28**
- » **Dementia 30**
- » **Lipsahdukset 31**

Ei ole samantekevää sanooko hoitaja hyvää yötä vai god natt.
Sivu 30

Mikä tämä lehti on?

Tämän lehden nimi on Kimpassa, ja sen julkaisee Folktinget. Lehti jaetaan vuoden alussa Pirkka-lehden mukana lähes kaikkiin Suomen kotitalouksiin.

Mikä ihmeen Folktinget?

Folktinget on lakisääteinen järjestö, joka edustaa ruotsinkielisiä suomalaisia ja valvoo heidän oikeuksiaan. Kaikki eduskuntapuolueet, joilla on ruotsinkielistä toimintaa, ovat edustettuina Folktingetissä.

Kuulostaa epämääräiseltä. Mitä teette ihan konkreettisesti?

Pyrimme vaikuttamaan lainvalmistelutyöhön, annamme viranomaislausuntoja ja valvomme kieliturvaa. Sen lisäksi järjestämme erilaisia tapahtumia ja kampanjoita.

kimpassa

Julkaisija Folktinget
Lönnotinkatu 3 A 3, 001200 Helsinki
folktinget@folktinget.fi

Vastaava julkaisija Stefan Svenfors
Toimitusneuvosto Stefan Svenfors, Anna Jungner-Nordgren, Anna Jeanne Söderlund, Peter Appel, Petra Nylund
Tuotanto Botnia Information
Konsepti Peter Appel, Janne Nylund
Projektinjohto Anna Jeanne Söderlund
Taitto Studio PAP

Kannen kuva Katja Lösönen

Julkaisua on tukenut Svenska Kulturfonden

Yksi kansa, kaksi kieltä

Suomalainen yhteiskunta on aina perustunut eri ryhmien väliseen yhteistyöhön. Pienessä maassa on oivallettu, että voimavarojen yhdistäminen on fiksumpaa kuin riitelemineen.

Myös kieliryhmät tässä maassa ovat pääsääntöisesti eläneet sopusoinnussa rakentaen maata yhdessä. Jo Suomen valtion perustamisen yhteydessä sovittiin, että maassa on kaksi tasavertaista kansalliskieltä: suomi ja ruotsi. Yksi kansa ja kaksi kieltä on siis alusta asti ollut maamme motto. Ruotsia puhuva väestö on aina kokenut olevansa identiteetiltään suomalainen. Ei ole epäilystäkään siitä, ketä suomenruotsalaiset kannustavat, kun Suomi ja Ruotsi kohtaavat toisensa vaikkapa jalkapallon maaottelussa.

Kaksikielisyys on Suomelle suuri voimavara, sekä henkisesti että taloudellisesti. Vuosien saatossa Suomi on saanut laajaa kansainvälistä huomiota ja jopa ihailua vastuullisesta vähemmistöpolitiikastaan. Monet Länsi-Eurooppaan maat ovat alkaneet muokata vähemmistöpolitiikkaansa samaan suuntaan.

Samalla kun Folktinget valvoo ruotsinkielisen väestön etuja, pyrimme myös rakentamaan siltoja kieliryhmien välille. Olemme ottaneet tehtäväksemme kertoa kaksikielisyystä niissä maanosissa, joissa useimmilla ihmisillä ei ole yhtymäkohtia suomenruotsalaisuuteen. Tämä lehti, joka jaetaan kaikkiin Suomen kotitalouksiin, on osa sitä työtä.

Mukavia lukuhetkiä!

Anna-Maja Henriksson (rkp)
puheenjohtaja

Steven Frostdahl (sd)
varapuheenjohtaja

Kimmo Sasi (kok)
varapuheenjohtaja

RIKKAUTTA

Kielirajan toisella puolella avautuu uusi jännittävä maailma.

Tanssi tahtien kanssa

■ Charles Plogmanin muusikonura alkoi 1980-luvulla kaveribändissä, joka soitti hittejä englanniksi ja ruotsiksi. Kun hän Charlies-orkesterinsa kanssa sai Viihdyttäjät 1999 -tittelin, hän päätti panostaa suomeen toisissaan.

– Suomenkielinen tanssiyleisö odottaa monipuolisempaa ohjelmistoa kuin mihin olin tottunut. Kun päätimme panostaa suomenkieliseen yleisöön, sain opetella hitaan valssin uudelleen ja harjoitella cha-cha-chaata ja rumbaa, kertoo Suomen suosituimpiin iskelmäartisteihin kuuluva Plogman.

Hän uskoo menestyksensä johtuvan siitä, että orkesterin tarjonta on kahden musiikkikulttuurin omaperäinen sekoitus.

– Soittomme perustuu enemmän duuriin kuin molliin. Olemme säilyttäneet aitouden samalla, kun olemme laajentaneet ohjelmistoamme vastaamaan suomenkielisen yleisön odotuksia.

BYTTE SPRÅK. Charles Plogman aloitti uransa soittamalla ruotsiksi, mutta siirtyi sittemmin suomalaisille tanssilavoille.

Uusi maailma

■ – Kun suomen kielioppiin perehtyy oikein pohjia myöten, avautuu aivan uusi maailma.

Näin sanoo Camilla Eriksson, joka on varttunut ruotsinkielisessä kodissa Vaasassa, mutta opiskelee parhaillaan suomea kääntäjän ammattia varten.

Tietyissä tekstityypeissä suomen kielioppi on hankalaa myös useimmille suomenkielisille.

– Kaksikielisten opiskeluka-vereitten on vaikea pysyä kärryillä kielioppisäännöistä ja kaikista poikkeuksista. Aika tavallista on, että myös suomenkieliset rikkovat suomenkielioppisääntöjä.

Kulttuurit ja kielet rikastuttavat toinen toisiaan.

Uskalias roolinvaihto

■ Seitsemäntoista eri roolia ja kuusikymmentä roolihahmon vaihtoa runsaassa yhdeksäsäkympyessä minuutissa. Kuulostaa aivan riittävän vaikealta tehtäväksi omalla äidinkielelläänkin. Suomenkielinen näyttelijä Hanna Raita-aho selviytyy tästä urotyöstä ruotsiksi Svenska Teaternin Alla älskar Bernie Madoff -näytelmässä.

– Kun ei näyttele omalla äidinkielellään, vuorosanojen sisältöön ja merkitykseen täytyy paneutua vieläkin tarkemmin. Mitään ei saa ilmaiseksi.

Raita-aho sai kimmokkeen esiintyä muulla kuin suomen kielellä opiskellessaan näyttämötaidetta Tanskassa. Syksyllä 2011 hän esiintyy sekä suomeksi että ruotsiksi Wasa Teaterissa.

Enemmän kuin muotia

■ – Kun tulin Pietarsaareen ja tapasin Jonaksen perheen, se oli samalla ensimmäinen konkreettinen kohtaamiseni tämän kuuden prosentin kanssa, josta olin vain lukenut koulussa. Jonaksen isoäiti ei osannut sanaakaan suomea, Marja Rak sanoo.

Hän vietti lapsuutensa Harjavallassa ja tapasi Jonas Rakin, tulevan miehensä, opiskeluaikana Helsingissä. Pietarsaari tukikoh- tanaan hän on rakentanut muotitalo Noolanin, jonka vaatteita muun muassa Kuunkuiskaajat

käyttivät viime kevään Euroviisufinaalissa.

– Ihmiset välittävät täällä toisistaan, siitä tulee turvallinen ja mukava mieli, Marja Rak sanoo. Pietarsaarella varttunut Jonas Rak näkee myös ruotsinkielisen pikkukaupunki-idyllin haitat, kuten sosiaaliset valvontamekanismit.

– Arvostan suomenkielisen kulttuurin kiertelemätöntä tyyliä. He sanovat asiat suoraan eikä tarvitse arvailla, missä mennään, hän toteaa.

Kroolaten ankkalammikossa

kylvyssä Dragsvikin ruotsinkielisessä varuskunnassa.

– Aluksi tunsin itseni ihan hölmöksi, kun en ymmärtänyt mitä puhuttiin, mutta edistyin aika nopeasti ja siitä sai motivaatiota oppia enemmän.

Nykyään Jaan opiskelee valtiotieteitä Helsingin yliopiston Svenska Social- och Kommunhögskolanissa.

– Meillä on täällä koululla oma pieni epävirallinen kerho, Finskatalande Bätrefolk. On kiva olla vähemmistönä, kun enemmistö ymmärtää meitä. Siksi meihin ei myöskään ole suhtauduttu ollenkaan negatiivisesti.

■ Tylsää ja täysin turhaa pakopullaa, Jaan Siitonen ajatteli kouluruotsista käydessään lukiota Espoossa. Kun tuli armeijan aika, Jaan kuitenkin halusi käydä sen niin sanotusti kieli-

Pienet vivahteet kiehtovat

■ Riikinruotsalainen toimittaja Sören Viktorsson puhuu kiinaa, tsekkiiä ja venäjää, mutta arkielämässä häntä kiehtovat kaikki uudet suomenkieliset ilmaukset, joita hän päivittäin kuulee ja näkee ympärillään Helsingissä.

– Pienet vivahteet suomenkielisissä sanoissa ja ilmauksissa ovat todella kiinnostavia. Näen niitä joka puolella mainospylväissä ja lehdissä.

Sören muutti Tukholmasta Helsinkiin vuonna 1996 oppiakseen paremmin suomea. Hän oli jo hankkinut perustustiedot eri kursseilla ja kesäyliopistossa. Suomenkieliset vastasivat hänelle aluksi usein englanniksi kohteliaisuuden vuoksi.

– Olin itsepäinen ja jatkoin suomeksi, jotta oppisin puhumaan kieltä. Haaste lisäsi motivaatiotani, ja riikinruotsalaisena on hauska osata kohtuullisen hyvää suomea.

Osa kiitoksesta lankeaa Olavi Virran levyille.

– En ikinä unohda, kuinka eräänä jouluna makasin sairaana Pekingissä ja kuuntelin Punatukkaista tyttöäni.

FASCINERANDE. Suomen kieli kiehtoo riikinruotsalaista Sören Viktorssonia. Hän on oppinut kieltä muun muassa Olavi Virran lauluista.

Pohjalainen pilapiirtäjä Leif Sjöström

Ruotsin kieli istuu vahvana Suomen jalkapallomaajoukkueessa Huuhkajissa. Jalkapallo kouluttaa suvaitsevaisuuteen, sillä maailman kentillä on oltava avoin vieraille kielille.

Tim Sparv kuuluu uuden sukupolven jalkapalloilijoihin, jotka nyt ovat seuraamassa Jari Litmasen ja Sami Hyypiän pitkästä maajoukkueuraa. Hän antaa rennosti haastatteluja tv-kameran edessä suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja hollanniksi. Kentällä Timin rooli on tärkeä, hän syöttää paljon ja puhuu vieläkin enemmän.

– On äärimmäisen tärkeää, että kentällä puhutaan koko ajan. Maajoukkueessa käytän enimmäkseen suomea, mutta tietenkin, jos Roman tai Alexej Eremenko on vierelläni keskikentällä, puhun heille ruotsia ja sama pätee, jos lähetän pitkän syötön Daja Sjölundille, Tintti Johanssonille tai Miklu Forssellille, Tim Sparv kertoo.

Tim oli U21-maajoukkueen kapteeni vuoden 2009 EM-kisoissa Suomen pelatessa miesten jalkapallon ensimmäisissä kansainvälisissä mestaruuskisoissaan. Ja hän teki turnauksessa joukkueen ainoan maalin rangaistuslaukauksella Englantia vastaan.

– Olen pelannut maajoukkueessa 15-vuotiaasta, ja mitä vanhemmasta ikäluokasta on ollut kyse, sitä enemmän ruotsinkielisiä joukkueessa on ollut. Suomenkieliset joukkuekaverit ovat aivan ihmeissään ja kyselevät, mistä näitä ruotsinkielisiä jalkapalloilijoita nyt yhtäkkiä tulee, Sparv nauraa.

TIMIN KASVATAJASEURA on vöyriäinen Norrvalla FF, vähän matkaa Vaasasta pohjoiseen, mutta peruskoulun jälkeen hän siirtyi pelaamaan Southamptonin juniorijoukkueeseen Englantiin, jossa hän oli kokoonpanossa muun muassa FA Youth Cupin finaalissa. Vietettyään kaksi kautta Ruotsissa Halmstadissa hän siirtyi vuoden 2010 alussa Euroopan ammattilaiskentille ja hollantilaiseen FC Groningeniin.

– Sain tosi hyvän alun lapsuuden juniorivuosina, harjoitusmahdollisuudet olivat hienot ja paikallinen talkoohenki pienen seuramme tukena vahvaa, Sparv selittää. >>

Pallo ei tunne kielirajoja

TEKSTI: JOHAN SVENLIN KUVAT: JUSSI ESKOLA, MIKAEL NYBACKA

NY GENERATION. Alexei Eremenko Jr (vasemmalla) ja Kasper Hämäläinen kuuluvat Suomen jalkapallon uuteen sukupolveen. Maaottelussa San Marinoa vastaan marraskuussa 2010 he auttoivat Suomen murskavoittoon 8–0.

Jalkapallo on yleismaailmallinen kieli, jota kaikki ymmärtävät äidinkielestään riippumatta.

MIKSI SUOMEN MAAJOUKKUEESSA on tällä hetkellä niin monta ruotsinkielistä? Siirrämme kysymyksen Lars Mosanderille, jonka juuret ovat vaasalaisessa jalkapalloilussa mutta joka on nyt kaksi vuotta toiminut apuvalmentajana Ruotsin Örebro SK:ssa. Sitä ennen hän työskenteli Suomen Palloliitossa. Hän ei pidä ruotsinkielisten osuutta sattumana, vaan viittaa Suomen ruotsalaisalueiden historiallisesti vahvoihin jalkapalloperinteisiin.

– Ei se ole mitään uutta, että maajoukkueessa on samaan aikaan monta ruotsinkielistä. Jo 1950-luvulla oli samankal-

tainen tilanne, kun Vasa IFK eli suuruuden kauttaan. Perinteiset ruotsinkieliset turkulais- ja helsinkiläisseurat ovat aina olleet hyvin edustettuina maajoukkueessa, Lars Mosander kertoo.

Ruotsinkielisten jalkapalloilijoiden kansainväliseen menestykseen on monia syitä. Mosander mainitsee niistä muutamia.

– Monet panostavat jalkapalloon kivenkova, seurat ovat hyvin hoidettuja ja junioritoiminta kunnossa. Lahjakkaille pelaajille on tarjolla talenttiakatemiaita ja ylimääräisiä harjoituksia. Esimerkiksi Pietarsaassa ja Vöyrillä voi lisäksi

yhdistää jalkapallon toisen asteen opintoihin. Kaikki tämä perustuu vahvaan jalkapallokulttuuriin, Mosander toteaa.

SANOTAAN, ETTÄ JALKAPALLO on yleismaailmallinen kieli, jota kaikki ymmärtävät äidinkielestään riippumatta. Useimmat pelaajat ymmärtävät englantia, mutta suurseuroissa, esimerkiksi Real Madridissa, Interissä ja Chelseassa kaikkien edellytetään opettelevan joukkueen kieltä. Sama pätee Mosanderin seuraan, Örebro SK:hon.

– Kyllä, puhumme ruotsia. Useimmat oppivat kielen nopeasti, mutta siinä on yksilöllisiä eroja. Osittain se johtuu asenteesta uuden kielen oppimista kohtaan ja osittain siitä, mistä kieliryhmästä itse on lähtöisin. Englanninkielisten on usein helpompi oppia ruotsia kuin ranskalaisten, Lars Mosander sanoo.

Ruotsin jalkapalloseurat ovat toimineet monille suomalaisille ponnahduslautana Euroopan mahtiliigoihin; nyt viimeksi Roni Porokara lähti joulukuussa Örebrosta belgialaiseen Germinal Beerschot-liigajoukkueeseen. Samalla ruotsalaiset seurat ovat toimineet Porokaralle ja monille muillekin suomalaispelaajille tehokkaana kielikylynä. Muun muassa Toni Kuivasto ja Jari Ilola ovat pelanneet Ruotsissa.

MYÖS AHVENANMAALAISEN Daniel Sjölundin arki sujuu ruotsiksi tukholmalaisessa Djurgårdens IF:ssä.

– Monet pelaajat ovat meillä käyttäneet aluksi englantia, mutta heidän on opittava

Valmiina taistoon

Ylärivi vasemmalta: Kasper Hämäläinen (kaksikielinen Turusta, nyt Tukholman Djurgårdens IF:ssä), Otto Fredriksson (Jaron ja norjalaisjoukkueen Lilleströmin kautta Venäjän pääsarjaan), Alexei Eremenko Jr (kävi ruotsinkielisessä koulussa Pietarsaassa, puhuu viittä kieltä), Mikael Forssell (kaksikielinen Helsingistä, vilautti Grattis Pappa -t-paitaa tehtyään maajoukkuemaalinsänsä syntymäpäivänä), Markus Heikkinen, Daniel Sjölund (ahvenanmaalainen, joka pelaa Tukholman Djurgårdens IF:ssä). Alarivi vasemmalta: Roman Eremenko (kävi ruotsinkielistä koulua Pietarsaassa), Veli Lampi, Mika Väyrynen, Niklas Moisander. Kuva otettiin ennen ottelua San Marinao vastaan marraskuussa 2010.

Suomenkieliset joukkuekaverit

ovat aivan ihmeissään ja kyselevät, mistä näitä ruotsinkielisiä jalkapalloilijoita nyt yhtäkkiä tulee.

ruotsia pysyäkseen kärryillä harjoituksissa.

Sjölund on pelannut 18 ottelua U21-maajoukkueessa ja 25 maaottelua Huuhkajissa. Hän ei ole koskaan antanut kielen aiheuttaa ongelmia jalkapallooralleen.

– Jo poikien maajoukkueessa asiat käytiin läpi suomeksi, mutta olin lukenut suomea koulussa ja ymmärsin sitä kohtuullisesti, Daniel Sjölund sanoo.

Huuhkajat kohtaa Ruotsin vieraskentällä kesäkuussa ja sopiinkin kysyä, saako siitä taktista etua, kun vastustaja ei ymmärrä joukkueen kieltä.

– No, Hollannin liigamatseissa heitän usein piikkejä ruotsiksi, kun vastustajajoukkueessa on pelaajia Ruotsista. Aion olla paljon äänessä kentällä, kuten aina, Tim Sparv hymyilee.

SPELAR I HOLLAND.

Tim Sparv aloitti uransa Vöyrillä ja pelaa nykyään Hollannin pääsarjassa, huippujoukkueessa FC Groningenissä.

Pallo kieltenopettajana

Perinteikäs jalkapalloseura ÅIFK Turussa torjui jäsenkatkoa ryhtymällä markkinoimaan kielikylypyfutista.

ÅIFK joutui seitsemän vuotta sitten kohtaamaan tosiasiat: junioripelaajien määrä oli laskussa. Pelastus löytyi kielikylypyjalkapallosta.

– Meillä oli noin 60 junioripelaajaa ja tarvitsimme lisää pelaajia toiminnan säilyttämiseksi tasaisena, kertoo Michael Nurmi, joka osallistui kielikylypyjalkapallon käynnistämiseen.

ÅIFK oli jo aiemmin käytännössä toiminut suomeksi ja ruotsiksi, mutta silti monet suomenkieliset vierastivat seuraa, jonka nimi kuulosti niin ruotsalaiselta.

– Onnistuimme välittämään tämän viestin, että seura huolehtisi junioreista kielestä riippumatta. Juniorimäärämme nousi nopeasti 200 pelaajaan, kun saimme seuraan suomenkielisiä yhä enemmän. Meillä on myös paljon ulkomaalaistaustaisia junioreita. Tavoitteennamme on edistää kaikinpuoleista suvaitsevaisuutta, kertoo Nurmi.

Jalkapallo on hauskaa, mutta koulun kieltenopetus koetaan usein tylsänä.

– Monet kokevat oppineensa ruotsia ja sen huomaa todistusten kohonneina arvosanoina. Nuoret ovat tajunneet, että ruotsia voi oppia myös vapaa-ajan harrastuksen kautta.

Kohtalokas kielisuudelma

TEKSTI: ANNA JEANNE SÖDERLUND KUVAT: KATJA LÖSÖNEN

Pitäisikö tyttären nimi kirjoittaa yhdellä vai kahdella i:llä? Entä millä kielellä lapsi aloittaa koulun? Kaksikielisessä perheessä käytännön päätöksiä pähkäillään monelta kantilta.

TRÄFFADES PÅ TORGET. Mika Kultti ja Sofia Mellberg tapasivat kymmenen vuotta sitten Vaasan torilla. Heillä on kaksi tytärtä, Jenna ja Julia.

Kaikki alkoi lentosuukosta. 19-vuotiaat Sofia Mellberg ja Mika Kultti kaahailivat kavereiden kanssa autoilla Vaasan torin liepeillä, kuten sen ikäisillä on tapana. Kahden auton kohdatessa kohtasivat myös katseet ja Mika päätti kokeilla onneaan lentosuukolla. Autojen pysähtyttyä päästiin puheväleihin. Muutaman kuukauden kuluttua nuoripari asui jo yhdessä eikä kestänyt pitkään, kun Sofia tuli raskaaksi. Kaksikielisen vaasalaisperheen kohtalo oli sinetöity.

– Meille oli alusta asti selvää, että lapsesta tulisi kaksikielinen. Julian nimenkin valitsimme siten, että se kelpaisi molemmilla kielillä. Tosin ristiäisiä edeltäneenä yönä keskustelimme vielä siitä, pitäisikö Julian toinen nimi Evelina kirjoittaa yhdellä vai kahdella i:llä, kertoo Sofia.

MIKALLE TUTUSTUMINEN SOFIAAN merkitsi samalla myös tutustumista suomenruotsalaisuuteen. Vaikka hän olikin kasvanut kaksikielisessä Vaasassa, kontaktit toiseen kieliryhmään olivat siihen aikaan mitättömät. Ruotsinkielinen Sofia oli jo jonkun verran perillä suomen kielestä ja kulttuurista hänen äitinsä mentyä uusiin naimisiin suomenkielisen miehen kanssa. Siksi pari on aina puhunut keskenään suomea.

Kaksikieliselle lapselle tyyppillisesti Julia oppi puhumaan hieman keskivertoa myöhemmin. Sofia hoiti Juliaa kotona ensimmäiset kolme vuotta, mikä johti siihen, että tytön ruotsin kieli oli pitkään vahvempi kuin suomi. Sana pappa tuli ensin, sitten vasta isi. Sama kuvio toistui pikkusisko Jennan kohdalla.

– Päätimme laittaa työtön suomenkieliseen päiväkotiin, koska he puhuivat siihen aikaan ruotsia suomea paremmin. Sitä paitsi suomenkielinen päiväkoti oli lähempänä, muistelee Mika.

Tänä päivänä 8-vuotias Julia käy ruotsalaisen koulun toista luokkaa ja 5-vuotias Jenna seuraa kohta perässä. Ruotsinkielisen koulun valinta ei ollut aivan itsestäänselvää. Mikaa mietitytti muun muassa se, miten hän pystyisi auttamaan tyttäriään läksyjen kanssa.

– Ajattelimme kuitenkin, että tytöt oppivat suomen kielen helposti muualtakin kuin koulusta, kun kerran koko ympäröivä yhteiskunta on suomenkielinen. Ruotsin kieli tarvitsee enemmän tukea, linjaavat Sofia ja Mika.

ARJESSA PERHE tasa-painoilee jatkuvasti kielten välillä. Dvd:t katsotaan aina suomeksi ruotsinkielisen koulun vastapainoksi. Yhteiseksi kieleksi Julia ja Jenna ovat itse valinneet ruotsin. Tosin he saattavat vaihtaa kieltä, jos he vaikkapa leikkivät suomenkielisen kaverin kanssa. Ajoittain lapset ovat sekoittaneet kieliä toisiinsa, mutta se on ajan myötä vähentynyt.

– Jos lapset sekoittavat puheeseen suomenkielisiä sanoja jutellessaan kanssani, yleensä korjaan heitä kääntämällä sanan ruotsiksi, kertoo Sofia.

Kaksikielisessä perheessä myös vanhemmat saavat tehokasta kielenopetusta miltei huomaamatta. Sekä Mikalle että Sofialle on ollut suurta hyötyä kielitaidostaan työelämässä. Sofia työskentelee oppilasvalmentajana ja puhuu työssään enimmäkseen suomea.

Mika työskentelee teollisuuskalustamisen asiantuntijayrityksessä ja käyttää ruotsia lähes päivittäin, sillä yrityksen päämies on Ruotsissa. Ensi kesänä Mika ja Sofia menevät naimisiin – kymmenen vuotta ensitapaamisen jälkeen.

– Seremonia pidetään luonnollisesti kahdella kielellä. Nyt hakusessa on kaksikielinen pappi.

Päätimme laittaa lapset ruotsinkieliseen kouluun, koska suomen he oppivat muualtakin.

KAKSIKIELISYYS LISÄÄNTYY

1 Suomenruotsalaiset menevät hiukan todennäköisemmin naimisiin suomalaisen kuin toisen suomenruotsalaisen kanssa. Suomessa on noin 42 000 perhettä, joissa toinen vanhempi on suomenkielinen ja toinen ruotsinkielinen.

2 Kaksi kolmasosaa kaksikielisten perheiden lapsista rekisteröidään ruotsinkieliseksi ja he käyvät ruotsinkielistä koulua.

3 Vielä 1970-luvulla valtaosa kaksikielisten perheiden lapsista rekisteröitiin suomenkieliseksi ja perheissä puhuttiin usein vain yhtä kieltä.

4 Kaksikieliset lapset saattavat oppia kieltä hieman hitaammin, mutta ei ole mitään todisteita siitä, että he oppisivat yhden kielen toisen kielen kustannuksella. Päinvastoin tutkimukset osoittavat, että kaksikielisyys muokkaa lasten aivoja joustavammiksi ja sopeutuvammiksi uusiin tilanteisiin. Kaksikielisen lapsen on myös helpompi oppia kolmas kieli.

FYRA I SVENSKA. Kouluaikoinaan Martti Ahtisaari sai kerran nelosen ruotsista. Nykyään hän puolustaa vahvasti Suomen toista kansalliskieltä.

TEKSTI: ANNA JEANNE SÖDERLUND KUVAT: SUVI-TUULI KANKAANPÄÄ

Olemme osa Pohjoismaita

EU-jäsenyyden myötä on jäänyt korostamatta, että Suomi on edelleen Pohjoismaa. Pohjoismaiset arvot ovat presidentti Martti Ahtisaaren mielestä tänä päivänä entistäkin tärkeämpiä.

Martti Ahtisaari on elämänsä aikana tehnyt yhteistyötä pohjoismaisten yhteistyökumppaneiden kanssa ulkoasiainministeriön virkamiehenä, presidenttinä ja rauhansovittelijana. Hänestä Pohjoismaat ovat edelleen Suomen luonnollinen viitekehys, vaikka se EU-jäsenyyden myötä usein vaikuttaa unohtuvan. Ne jotka kritisoivat ruotsin kielen asemaa unohtavat Ahtisaaren mielestä usein juuri Pohjoismaisen ulottuvuuden.

- Suomi kuuluu Pohjoismaihin ja tästä seuraa myös se, että suomalaisten tulee voida kommunikoida muiden pohjoismaalaisten kanssa. Ilman ruotsin kielen hallintaa tämä käy hankalaksi. Englantia puhumalla yhteys ei suju luonnollisesti, toteaa Ahtisaari, jonka omat sukujuuret löytyvät Norjasta.

Toki Pohjoismaiseen ulottuvuuteen kuuluu Ahtisaaren mielestä paljon muutakin kuin pelkkä kieli.

Pohjoismaita yhdistää samanlainen käsitys hyvästä yhteiskunnasta.

- Kun vertaillaan eri maita, Pohjoismaat löytyvät miltei aina kärjestä koskee asia sitten tasa-arvoa, kilpailukykyä tai vaikkapa naisten asemaa. Näitä arvoja meidän tulee vaalia. Mielestäni pohjoismaisen ulottuvuuden väheksyminen on henkistä laiskuutta.

En usko, että kieliryhmien välille syntyy Suomessa vakavia ristiriitoja.

FREDSFÖRHANDLARE. Martti Ahtisaari on tehnyt pitkän uran rauhansovittelijana.

PRESIDENTTI MARTTI AHTISAARI toimii parhaillaan puheenjohtajana Folktingetin kansalliskielten johtoryhmässä. Ryhmän tehtävänä on nostaa esille konkreettisia ehdotuksia ruotsin kielen aseman >>

”Kaikki kieltenopetus pitäisi aloittaa mahdollisimman varhain.”

vahvistamiseksi seuraavaa hallitusohjelmaa silmällä pitäen.

Ahtisaari on henkilökohtaisesti sitä mieltä, että kaikki kieltenopetus pitäisi aloittaa mahdollisimman varhain, koska pienet lapset oppivat kieliä helpoiten.

– Jos oppii ruotsia, myös muiden kielten oppiminen on helpompaa. Sana pakko-ruotsi on minusta aivan onneton. Meidän täytyy myös panostaa opetuksen laatuun, tämä on tavallaan rimannoston paikka.

Silti Ahtisaari ymmärtää heitä, joiden mielestä ruotsi on vaikeaa. Hän sai itse kerran nelosen ruotsista kouluaikoinaan.

– Mutta ei siitä jäänyt traumoja, päinvastoin. Sujuvan ruotsin opin sitten 1960-luvun alussa, kun työskentelin kehitysyhteistyössä Pakistanissa.

Kaikki muut ryhmässäni olivat ruotsalaisia. He toteivat, että jos haluan seurustella heidän kanssaan, minun on opittava puhumaan ruotsia. Suomenruotsalaiset voisivat edesauttaa kielen oppimista puhumalla useammin suomenkielisille ruotsia. Kielen vaihtaminen suomeksi on minusta turhaa häveliäisyyttä.

URANSA AIKANA AHTISAARI on nähnyt monta konfliktien repimää maata. Hänen mukaansa kaikilla konflikteilla on omat historialliset ominaispiirteensä ja mitään yleispätevää menetelmää niiden ratkaisemiseksi ei ole olemassa.

– Rauhansovittelijana voi vain avata kysymyksiä ja tarjota keskustelutilaisuuksia. Usein ratkaistavat kysymykset ovat hyvinkin käytännönläheisiä ja kaukana teorioista.

Nobelin rauhanpalkinnon saanut Martti Ahtisaari näkisi mielellään, että kansainvälinen yhteisö puuttuisi maiden välisiin ja sisäisiin

konflikteihin aikaisemmin. Mitä pidempään on riideltä, sen vaikeammaksi sovitteleminen käy.

– Kaikkien osapuolten on oltava mukana sovittelussa. Liian helposti toinen niistä leimataan terroristiksi ja eristetään kanssakäymisestä. Voisi sanoa,

Jos oppii ruotsia, myös muiden kielten oppiminen on helpompaa. Sana pakkoruotsi on minusta aivan onneton.

että minä olen tehnyt urani puhumalla henkilöille, jotka jossain elämänsä vaiheissa on leimattu terroristeiksi.

Maaailman konfliktit nähneenä presidentti Ahtisaari uskoo suomalaisen yhteiskunnan vakauteen myös tulevaisuudessa. Vaikka ruotsin kielen asemasta käytävä keskustelu on välillä kiivastakin, hän ei usko, että kieliryhmien välille syntyy vakavia jännitteitä.

– Populismia esiintyy kaikkialla, Suomessakin, mutta en ole siitä hirveän huolissani. Folk är klokare än man i allmänhet förstår.

– väki on viisaampaa kuin mitä yleensä ajatellaan.

Rauhan- turvaamisen suurvallaksi?

Viime aikoina on väläytelty, että Suomesta voisi tulla rauhanturvamisen suurmaa. Presidentti Martti Ahtisaari pitää esitystä hyvänä.

– Suomesta löytyy paljon ihmisiä, joilla on kokemusta rauhanturvaamisesta. Myös yliopistoissa on tällä alueella paljon tietotaitoa.

Ahtisaari toivoo, että hankkeelle saataisiin kunnon rahoitus. Tämä koskee sekä kotimaista toimintaa että YK:n kautta tehtävää työtä. Pelkästään rahasta hanke ei kuitenkaan ole kiinni.

– Itse olen kiitollinen siitä, että Suomi on aina myöntänyt minulle virkavapautta, kun tärkeä tehtävä on tullut eteen. Tämä saattaa kuulostaa vähäpätöiseltä asialta, mutta sillä on ollut ratkaiseva merkitys uralleni rauhansovittelijana.

Ahtisaari uskoo esityksen rauhanturvaamisen suurvallasta olevan kaikkien mieleen.

– Myös maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien tahojen pitäisi olla mielissään tästä. Jos pystymme ratkaisemaan konflikteja paikan päällä, pakolaisten määrä saattaa vähentyä.

Kivikausi

Väestön yhteisen peruskielen hajoaminen myöhäskantasuomeksi ja kantasuomeksi indoeurooppalaisten kielten vaikutuksesta.

Vuodet 1100–1200

Ruotsin kieli jäi pysyvästi Suomeen, vaikka se ja sen muinaiskandinaaviset esiasteet tulivat tänne useita kertoja. Pysyvyyteen vaikutti se, että Ruotsin valtio raantautui tuolloin Suomeen.

Vuosi 1548

Mikael Agricolan suomenkielinen Uusi Testamentti ilmestyy Tukholmassa. Esipuheessa hän kertoo ruotsinsuomalaisten lyhyen historian.

Vuosi 1809

Vuoden kestänyt Suomen sota päättyi Haminan rauhahan, jossa Ruotsi menetti Venäjälle itäiset maakuntansa, osan Länsipohjaa ja Ahvenanmaan.

1960-luku

Suomessa siirrytään peruskouluun. Eduskunta tekee päätöksen, jonka mukaan toinen kotimainen kieli on kouluissa pakollinen aine.

KIVIKAUSI 700-LUKU 1100–1200 1323 1548 1713–1721 1809 1863 1960-LUKU 2000-LUKU

700-luku

Kielestä riippumatta viikinkikulttuuri oli yhtenäinen koko Itämeren alueella.

Vuosi 1323

Pähkinäsaareissa solmitaan rauha Ruotsin ja Novgorodin välille eikä Ruotsin vaikutus enää leviä kauemmas itään.

Isoviha 1713–1721

Hävitysten seurauksena kieliraja ruotsin ja suomen kielten välillä muuttuu. Ruotsin kieli kansankielenä katoaa Kymenlaaksosta ja Karjalasta.

Vuosi 1863

Suomi ja ruotsi tehdään tasaveroisiksi kieliksi kahdenkymmenen vuoden siirtymäajalla.

2000-luku

Kielikysymys on jälleen kuumentunut. Vastakkain ovat näkemykset, että kieli on pelkkä kommunikaatioväline ja siihen riittää englanti, ja toisaalta se, että ruotsin kieli on osa Suomen identiteettiä.

Ei millään väkikipakolla

TEKSTI: KATJA PESONEN

Ruotsalaiset eivät olleet kansa, joka talloi suomalaisia siihen asti, kunnes Venäjä 1809 otti maamme itselleen. Siihen asti Suomi oli osa Ruotsia, jonka oikeudet pätevät myös meillä.

■ Käsitys Suomesta entisenä Ruotsin koloniana, jota emämaa piti tiukasti ruodussa elää sitkeästi. Tähän tukeutuen on helppo ajatella, että ruotsin kieli olisi tuotu Suomeen väkikipakolla ja yritetty tukahduttaa sitä, mikä mielletään perisuomalaiseksi.

– Suomi oli alun alkaenkin osa Ruotsia, jonka asukkaiden oikeudet ja velvollisuudet olivat samat kuin emämaassa. Suomen kieltäkään ei sorrettu ja sen käyttö kirkon ja asetusten piirissä sekä suullisena kieleinä esimerkiksi talonpoikaissäädystä Ruotsin valtiopäivillä oli täysin mahdollista, oikaisee filosofian tohtori Kari Tarkiainen.

Hän on kirjoittanut useita teoksia Suo-

POSITIV INSTÄLLNING. Ruotsin kieltä kohtaan ei kansanrunoissa tai historiallisissa lähteissä tunneta mitään kielteisyyttä, sanoo Kari Tarkiainen. Hänen mukaansa kielteisyyttä ruotsia kohtaan on fennomaanien keksintö.

men ja Ruotsin historiasta, joista erityisesti Sveriges Österland från forntiden till Gustav Vasa (2008) käsittelee näiden kahden kielen yhteistä historiaa.

SUOMI OLI VIELÄ 1800-luvulla etnisesti ja kielellisesti hajanainen alue, joka yhtenäistyi luterilaisen kirkon sekä Ruotsista saadun yhteiskuntamuodon avustuksella. Erityisen ruotsalaisia alueita Suomes-

sa ovat aina olleet Uusimaa ja Pohjanmaa. Ruotsi oli luonnollinen kieli siellä, missä sitä oli.

– Ruotsia kohtaan ei esimerkiksi kansanrunoissa tai historiallisissa lähteissä tunneta mitään kielteisyyttä, Tarkiainen täsmentää ja jatkaa, että kansan suhtautuminen oli 1800-luvun alkupuoliskolla jopa niin lämmintä, että viranomaisten piti sitä jäähdyttää.

– Kielteisyyttä on fennomanian ja aito-suomalaisuuden keksimä suhtautumistapa. Se perustuu nykyään traumaattiseen suhtautumiseen toista kotimaista kieltä kohtaan, jota ei oikein virheiden pelossa kehdaa puhua, vaikka englantiä käytetään miten virheellisesti tahansa, toteaa Tarkiainen.

VAHVASSA ELÄÄ LISÄKSI vanhan rahan käsite, vaikka suurin osa suomenruotsalaisista on aina ollut työläisiä.

1700-luvulle saakka kieli oli pelkkä ilmaisuväline ja vasta sen jälkeen sitä alettiin pitää osana identiteettiä.

– Ne ruotsinkieliset suomalaistuivat, jotka joutuivat työssään käyttämään suomea. Kotikieli ei yksin riittänyt takaamaan ruotsin jatkumista puhekielenä. Tämän ruotsinkielisemme tietävät ja vaativat siksi yhteiskunnaltakin kaksikielisyyttä.

Kielestä kiinni polskutellen

TEKSTI: KATJA PESONEN KUVAT: SUVI-TUULI KANKAANPÄÄ

Kielikylypyyn olisi tulijoita enemmän kuin on tarjontaa. Se on näppärä tapa tutustuttaa lapsi vieraaseen kieleen, josta on hyötyä sekä muissa opinnoissa että myöhemmin työelämässä.

Kallion ala-asteen kielikylylyn neljäsluokkalaisten istuvat kiltisti pulpettiensa ääressä. He leikkelevät kuvia kotieläimistä, kuten marsuista, kaloista, koirista ja linnuista ja kirjoittavat niistä tarinan.

- Kan jag ta vad som helst, kysyy pellavapäinen poika.
- Javisst. Välj det djur du tycker mest om. Och till alla: den här gången ska ni inte skriva sagor, utan realistiska berättelser, Österman muistuttaa.

Kirjahyllyssä on ruotsinkielisiä kirjoja, seinällä Maamme-laulu ruotsiksi ja lapset puhuvat ruotsia sukelasti. Östermanille heidän onkin sitä puhuttava.

- Kielikylylyn periaatteena on, että yksi ihminen puhuu yhtä kieltä. Meillä ei käännetä mitään. Jos lapsi ei tiedä sanaa, häntä pyydetään selittämään se ja yritämme yhdessä miettiä, mikä se voisi olla, Österman kertoo. >>

*Isä sanoi,
että kielikylyvystä
on hyötyä
tulevaisuudessa.*

SPRÅKBADAR. Lotta Kiviranta käy Kallion ala-asteen kielikylypyluokalla neljättä vuotta.

Kielikylvyn merkittävin perintö on avoimuus. Kielikylpyoppilaat eivät puhu pakollisista kielistä, heille kielet ovat välineitä luonnolliseen kanssakäymiseen muiden kanssa.

KIELIKYLPY ON PALJON muutakin kuin sitä, että simpelisti puhutaan toista kieltä. Östermanin mukaan opetusta on lähestyttävä aivan toisella tavalla, sillä kaksi asiaa kulkevat jatkuvasti rinnakkain: sekä kielen opetus että oppiaine. Niiden on palveltava toisiaan, soljuttava luontevasti lomittain ja silti jätettävä merkkinsä lapseen.

– Ei voi koskaan olettaa, että lapsi tietää jotain jo valmiiksi. On mietittävä sekä kieleen että oppimiseen liittyviä tavoitteita tavallista opetusta enemmän. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että opetettavia asioita lähestytään perusteellisemmin. Käytämme hyvin laajasti erilaisia opetusmetodeja, koska mukana on paljon erilaisia oppijoita ja he edistyvät

PRATAR GÄRNA. Taneli Poutanen (oikealla) ja Sakari Tapaninen käyttävät mielellään muita kieliä kuin äidinkieltään.

omien taitojensa ja motivaationsa mukaan, sanoo Österman.

Kielikylpyopiskelu alkaa intensiivisesti ja harvenee loppua kohden. Ensimmäisellä ja toisella luokalla on yksi tai kaksi suomenkielistä tuntia. Kolmannelta viidenteen suomeksi ovat äidinkielen lisäksi, musiikki, englanti, valinnainen kieli, käsityö tai veisto sekä liikunta. Kuudennella puolet tunneista on kielikylpykielellä.

KIELIKYLPYÄ EI JUURIKAAN

mainosteta, sillä siihen on tungosta. Läheskään kaikki halukkaat vanhemmat eivät saa lapsilleen paikkaa kielikylpyopiskelussa. Ongelmana on, että kielikylvyn opettajia on niukasti. Toiseen kielikylpyä varten on kehitettävä kolme linjaa, päiväkotikieli sekä ala- ja yläaste, mikä tulee kalliiksi, jos oppilaita ei ole tarpeeksi.

Vanhemmilla on selkeästi yhteneväisiä syitä laittaa lapsensa kielikylpyyn. Ensimmäisen jomman kumman vanhemmat, eli lasten mummit ja ukit, ovat puhuneet ruotsia, mutta eivät ole siirtäneet sitä eteenpäin. Taito halutaan viedä. Toiseen vanhemmat ovat työskennelleet Ruotsissa, mutta kieli ei ole sinä aikana tarttunut lapsiin.

Kolmanneksi vanhemmat eivät halua lastensa saavan samanlaista negatiivista

Tykkään

ruotsista, koska sitä ei yleensä tule puhuttua. Kavereiden kanssa puhutaan vaan suomea.

Vanhemmat, jotka laittavat lapsensa kielikylpyyn ovat kiinnostuneita näiden oppimisesta ja tulevaisuudesta. He haluavat antaa lapsilleen toisen kielen mahdollisimman ilmaiseksi. Tosin sana ilmaiseksi on hieman liioitellusti sanottu, sillä kielikylpylapset tekevät paljon työtä oppiakseen toisen kielen.

LÄRARE. Hillevi Österman opettaa suomalaisia lapsia ruotsiksi.

KYLPYÄ TEINIKSI ASTI

kuva ruotsin kielestä, jonka he itse ovat peruskoulussa saaneet, vaan he haluavat kielen tulevan lapsen elämään luonnollisesti. Neljänneksen lapsista tulee monikielisiä herkästi ja pienestä pitäen opiskellulla vieraalla kielellä muut kielet lutviutuivat yleensä kuin rasvattu. Lisäksi kielikylpy terästä luonnetta.

– Olen huomannut, että kielikylpy kasvattaa lapsissa rohkeutta lähestyä sellaisia asioita, jotka eivät ole tuttuja tai täysin selviä. Se myös pitää uteliaisuutta yllä, Österman sanoo.

TANELI POUTANEN, 11, Sakari Tapaninen, 10, ja Lotta Kiviranta, 10, ovat tavan mukaan aloittaneet kielikylvyn jo päiväkodissa.

– Isä sanoo, että tässä tulee yksi kieli ilmaiseksi, Taneli heittää.

– Mä osaan ruotsia sujuvasti, mutta sitten on joitakin sivistyssanoja, joita en tajua. Ruotsista on hyötyä, esimerkiksi englanti menee paremmin, kun osaa ruotsia, hän jatkaa.

Sakari on samaa mieltä. Hänen vanhempansa taitavat toista kotimaista jonkin verran, vaikkei se kotikieli olekaan. Lotan mummo taasen on ruotsinkielinen, vanhemmat puhuvat vain suomea.

– Mutten puhu ruotsia mummin kanssa, en kehtaa, Lotta hymyilee.

HYVÄT TULOKSET

■ 1960-luvulle asti uskottiin, että kaksikielisyydestä on lapselle haittaa. Nykytutkimus kuitenkin paljastaa siitä olevan jopa etua ajattelun sekä ongelmanratkaisutaitojen kehittymisessä.

■ Vaasan yliopistossa tutkittiin keväällä 2008 kaikkien 133 vaasalaisen kielikylpyoppilaan tuloksia ylioppilaskirjoituksissa. Tulosten mukaan ruotsin kielen kielikylpy antaa vahvat lähtökohdat monikielisyyteen ilman, että se söisi taitoja äidinkiessä, reaaliaineissa tai matematiikassa.

■ Ruotsin kielessä oppilaat saivat 34 prosenttia enemmän arvosanoja L, E ja M kuin ylioppilaslautakunnan normaalijakauman mukaan on odotettavissa. Kielikylpyoppilaat olivat taustaltaan keskivertoperheiden lapsia.

• Kanadasta alkunsa saanutta kielikylpyä tarjotaan Suomessa Vaasassa, Porvoossa, Sipoossa, Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Kauniaisissa, Kirkkonummella, Turussa, Pietarsaareissa ja Kokkolassa.

• Pietarsaareissa myös ruotsinkieliset lapset voivat käydä suomalaista kielikylpykoulu.

• Kielikylvyssä oppiminen tapahtuu toiminnan kautta, esimerkiksi askartelun ja leikkien lomassa. Kielen oikeaoppisuus ei ole pääroolissa, vaan rohkeus käyttää itselleen vierasta kieltä.

• Kielikylvyn tarkoituksena on, että lapsi aloittaa toisen kielen päiväkodissa ja jatkaa sitä yläasteelle saakka.

HYÖTYÄ

Kielten osaaminen on aina eduksi (työ)elämässä.

TALAR ENGELSKA. Espanjalainen Lorena Silvosa (keskellä) tuli Wärtsilään harjoittelijaksi kesällä 2010. Hän puhuu englantia kollegoidensa Niina Rintalan ja Niclas Hagnäsän kanssa.

Kielet rinnakkain Wärtsilässä

■ Kansainvälisissä yrityksissä monikielisyys on tänä päivänä itsestäänselvyys. Wärtsilässä eri kielet ovat jo vuosikymmenten ajan eläneet rinnakkain sulassa sovussa.

– Ehkä kansainvälistyminen on ollut Wärtsilälle helpompaa, koska yritys on aina toiminut kaksikielisessä ympäristössä, sanoo viestintäjohtaja Marica Lassus Wärtsilä Finlandista.

Suurin osa Wärtsilän kotimaisesta henkilöstöstä työskentelee kaksikielisessä Vaasassa. Alueella on vahva energiateollisuus

ja suuri vientiosuus. Suomalaisten ja suomenruotsalaisten lisäksi Wärtsilän Vaasan toimipisteissä työskentelee ihmisiä yli 40 maasta. Suomessa lähes kaikki tiedotteet tehdään kolmella kielellä, suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Konsernin virallinen kieli on englantia, paikallisesti käytetään myös paikallisia kieliä ympäri maailmaa.

– Eri kielillä toimiminen on meille luonnollista ja itsestään selvää. Suomi, ruotsi ja englantia ovat päivittäisessä käytössä, toteaa Niclas Hagnäs henkilöstön kehittämisosastolta.

Tiesitkö,

että äidinkielen vaihto onnistuu muutamalla klikkauksella leikkimielisen hurriksi.fi -sivuston kautta? Eikä siihen vaadita minkäänlaista näyttöä kielitaidosta.

Petraa ruotsiasi - top 5 niksit

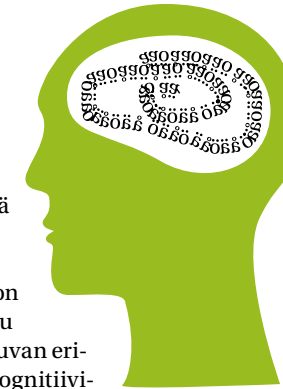
- Vaihda kännykän tai navigaattorin kieli suomesta ruotsiin.
- Valitse ruotsi tekstityskieleksi, kun katsot dvd:tä. Katsomalla Beck- tai Wallander-elokuvia kehität samalla kuuloaistiasi.
- Tilaa pari kuukaudeksi ruotsinkielinen päivälehti. Esimerkiksi Hufvudstadsbladetilla on usein edullisia kampanjatarjouksia. Muista myös Ylen ruotsinkielinen kanava FST5!
- Monissa ruotsinkielisissä kansanopistoissa on tarjolla suomalaisille suunnattuja ruotsin kielen keskustelukursseja. Rohkeimmat ilmoittautuvat vaikkapa käsityökurssille, jossa kaikki muut osanottajat ovat ruotsinkielisiä.
- Ja ellei muu auta: rakastu suomenruotsalaiseen.

Kaksikielisyys ehkäisee Alzheimeria

■ Monikielisydestä on hyötyä muuallakin kuin työelämässä. Kanadalaisen tutkimuksen mukaan kaksikielisyys suojaa iäkkäitä ihmisiä aivojen rappeutumiselta. Kaksikielisuuden vaatima tiedostamaton aivotyö on tehokasta ärsykettä ikääntyville aivoille, joka hidastaa rappeutumista. Kaksikielisten Alzheimer-potilaiden ensioireet ilmenevät noin viisi vuotta muita myöhemmin.

Muissa tutkimuksissa kaksikielisydestä on todettu olevan hyötyä myös lapsille. Kahden tai useam-

man kielen keskellä varttuneiden lasten on havaittu omaksuvan erityisiä kognitiivisia kykyjä, joiden ansiosta he ovat sopeutuvampia ja joustavampia uusissa tilanteissa.

LÄHDE:
YLEN TIEDEUUTISET

Kilpailuetu kielestä

VIKTIG GRANNE. ”Ruotsi on tärkein naapurimme ja sen taloudellinen merkitys on suurempi meille kuin mitä se toisinpäin on”, Matti Vuoria sanoo.

■ – Suomen kaksikielisyys on keskeinen osa maamme sivistys- ja kulttuuriperintöä. Suomen kielen asemaa olivat vahvistamassa valistuneet ruotsinkieliset suomalaiset, Varman toimitusjohtaja Matti Vuoria sanoo.

Hän oli toukokuussa 2010 perustamassa uutta etujärjestöä, Kansalliskielten tukiyhdistystä (KKTY), Suomen kahden virallisen kielen edistämiseksi.

– Ryhmään kuuluu hallinnon, opetuksen, kulttuurin ja liikelämän piirissä toimivia henkilöitä, jotka pitävät ruotsin kieltä olennaisena osana suomalaista kulttuuriperustaa, kertoo Vuoria.

Hänen mukaansa ruotsin kielen taito antaa suomenkielisille suomalaisille kilpailuedun sekä Pohjolasissa että muualla maailmassa.

Clas Ohlson palvelee molemmilla kotimaisilla

■ Suomen Clas Ohlsonin toimitusjohtaja Tapio Kuittinen antaa ruotsin kielen taidolle suuren arvon rekrytoidessaan.

– Haemme ensisijaisesti henkilöitä, jotka puhuvat sekä suomea että ruotsia. Itäsuomessa se on tietenkin haasteellisempaa, mutta siellä olemme ratkaisseet ongelman antamalla henkilökunnalle ilmaista kieltenopetusta, kertoo Kuittinen.

Myös kaikki yrityksen esitteet ja muu materiaali painetaan kahdella kielellä. Mistä moinen panostus toiseen kotimaiseen?

– Se lähtee puhtaasti halustamme palvella asiakkaita hyvin. Ruotsinkieliset ovat meille tärkeä asiakasryhmä. Hieman hämmästelen sitä, että monet yritykset näkevät asian toisin, sanoo Kuittinen.

Toinen syy kaksikielisyyteen on se, että Clas Ohlson on ruotsalainen yritys ja sen vuoksi koko konsernin sisäinen

kieli on ruotsi. Ruotsinkielentaitoisilla on talon sisällä paremmat etenemismahdollisuudet.

SPRÅK-KUNSKAPER. ”En varmasti itse olisi tässä asemassa ilman ruotsin kielen taitoa”, sanoo Tapio Kuittinen.

Englanti ja ruotsi paalupaikalla

■ Ruotsi on suomalaisille yrityksille toiseksi tärkein kieli englannin jälkeen. Tämä käy ilmi Elinkeinoelämän keskusliiton viime vuonna teettämässä tutkimuksessa. Puolet tiedusteluun vastanneista yrityksistä painotti ruotsin kielen taitoa rekrytoinnissaan. Eniten ruotsia tarvitaan teollisuudessa ja palvelualalla.

Kolmanneksi tärkein kieli englannin ja ruotsin jälkeen on venäjä. Tutkimukseen osallistui 2200 yritystä.

Avain sieluun

Uutisvuodon ylituomarin Baba Lybeckin elämä on ollut jatkuvaa tasapainoilua kahden kielen välillä.

TEKSTI: ANNA JEANNE SÖDERLUND KUVA: SUVI-TUULI KANKAAPÄÄ

Voiko kahta kieltä osata täydellisesti yhtä aikaa? Toimittaja Baba Lybeckillä on koko elämänsä ajan ollut tunne, että aina kun suomen kieli paranee, ruotsi kärsii ja päinvastoin.

- Olen jo pitkään tehnyt töitä suomeksi. Äidinkieltäni ruotsia puhun lähinnä lasteni, muutaman ystäväni ja kollegani Stan Saanilan kanssa. Huomaan, etten löydä ruotsinkielisiä sanoja yhtä helposti kuin ennen, mikä kyllä harmittaa.

Sama tunne Baballa oli jo pienenä koululaisena, kun hän parin vuoden ajan kävi suomalaista alastetta Helsingissä. Hän päätti itse vaihtaa takaisin ruotsinkieliseen kouluun, vaikka se tarkoittikin pidempää koulumatkaa.

Käytyään koulun loppuun Baba pääsi 19-vuotiaana töihin Radio Cityyn ja joutui puhumaan töissä suomea julkisesti.

- Kuulijoilta tuli alussa runsaasti palautetta kielitaidostani. Suurimmaksi osaksi se oli asiallista ja opin siitä paljon. En koskaan enää sano ”miinus viisi astetta pakkasta”!

KIELTEN JA KULTTUURIEN VÄLILLÄ liikkuminen on aina tuntunut luonnolliselta Baba Lybeckille. Hänen isovanhempansa pakenivat Venäjältä vallankumouksen alla ja he puhuivat kotonaan ruotsin, venäjän ja saksan sekoitusta. Baba puhui ruotsia molempien vanhempiensa kanssa, mutta löysi itselleen suomenkielisen miehen. Hänen lapsensa ovat täysin kaksikielisiä.

Hyvän kielitaitonsa ansiosta Baballa on isommat työmarkkinat kuin useimmilla toimittajilla. Hän on ajoittain työskennellyt myös ruotsinkielisissä medioissa, mutta viime vuosina lähinnä suomenkielisissä.

- Kun aloitin Nelosen uutisissa 1990-luvun lopulla, oli se minulle kielellisesti rimannoston paikka.

Uutisissa kielen täytyy olla virheetöntä ja tein paljon töitä suomenkieleni eteen.

Baba onkin viimeiset kymmenen vuotta käyttänyt suomen kieltä niin paljon, että hän tuntee äidinkieltänsä jossain määrin köyhtyneen. Ja se ei tunnu hyvältä.

- Joskus salakuuntelen kateellisenä ruotsinkielisiä keskusteluja ratikassa. Jotkut ihmiset vain osaavat puhua ihanan täyteläistä kieltä. Eräs savolainen ystäväni puhuu aivan fantastista suomea, joka on täynnä sanontoja ja ihania kielikuvia.

KAIKKI KIELET OVAT kiehtovia, mutta äidinkielelle on sydämessä aina aivan erityinen paikka. Baballe ruotsi on ehdoton tunnekieli.

- Äidinkieli yltää syvimpään sieluuni. Tämän huomasin ollessani synnyttämässä ensimmäistä lastani. Tuntui kauhealta, kun en ensin voinut puhua äidinkieltäni, mutta onneksi loppuvaiheessa paikalle ilmestyi ruotsin-

Äidinkieli
yltää syvimpään
sieluuni. Tämän
huomasin ollessani
synnyttämässä
ensimmäistä
lastani.

kielinen kättilö. Voin vain kuvitella miten vaikeaa esimerkiksi somalinaisen on synnyttää suomalaisessa sairaalassa, jos hän ei pääse kommunikoimaan omalla äidinkielellään.

Baba pitää äidinkieltään suuressa arvossa ja jaksaa alati ihmetellä kaikkia niitä ennakkoluuloja, joita siihen liitetään.

- Ruotsinkielisiin kohdistuvat ennakkoluulot ovat valtaosin myönteisiä, me olemme muka kaikki rikkaita ja onnellisia. Sen lisäksi tykkäämme purjehduksesta ja ravuista ja laulamme mielellämme snapsilauluja. Mutta minähän en osaa ainoatakaan snapsilaulua! Purjehduksesta kyllä pidän ja koen myös olevani suhteellisen onnellinen, mutta tuntuu hölmöltä ajatukselta, että se muka johtuisi vain äidinkielestäni.

TEKSTI: KATJA PESONEN KUVAT: MIKAEL NYBACKA

VALITTEINA smoothiet ja vitsit

SMOOTHIE PÅ SVENSKA. Mikael Björklund opettaa nuorille ruotsia tekemällä smoothieita. Hän oli itse villi oppilas, joten smoothiekiertueet ovat tavallaan myös hyvitystä opettajien ammattikunnalle.

Strömsö-kokki Michael Björklund kiertää jo neljättä vuotta Suomen kouluissa opettamassa nuorille jälkiruokien tekemistä toisella kotimaisella. Mikään koulu ei ole hänelle liian pieni, etteikö sinne mahtuisi pala hyvän ruuan ilosanomaa.

Strömsöstä tunnetuksi tullut kokki Michael Björklund on luonnossa yhtä lystikäs kuin ruudussa. Hän heittää huulta, elehtii käsillään kuin italialainen jalkapallofani ja puhuu ruuasta intohimoisesti, kuten kunnan kokin kuuluukin.

Björklund lataa ruokatietoutta vuosien kokemuksella. Sen lisäksi, että hän omistaa hulpeat neljä ravintolaa piskuisella Ahvenanmaalla, hänet valittiin Suomen Vuoden kokiksi vuonna 1997. Hän oli myös ensimmäinen muualta tullut Vuoden kokki Ruotsissa vuonna 2000.

– Olen kilpailuhenkinen ihminen. Olen osallistunut muun muassa perunankuorintakilpailuihin, mutta myös menettänyt

ajokortin kaksi kertaa, koska tykkään ajaa kovaa, hän nauraa.

Kilpailuhenkisyttä tarvitaan, kun on voitettavat teinit puolelleen. Neljän vuoden ajan Björklund on kiertänyt ympäri Suomen Svenska nu -verkoston projektissa tutustuttamassa nuoria ruuanlaiton saloihin näiden ruotsintunneilla. Vuosien saatossa kokki on reissannut kymmenissä kouluissa Turusta Rovaniemelle. Hän on tien päällä vuosittain kuukauden päivät, mikä tarkoittaa myös kuukautta pois kotoa vaimon ja lasten luota. Silti hän nauttii.

– Opettajat tekevät valtavan hyvää työtä ja haluan tukea sitä. Tavallaan se on jonkinlaista hyvitystäkin koko ammattikunnalle, sillä itse olin villi oppilas, hän virnistää.

BJÖRKLUND VALMISTEE IITIN lukion kotitalousluokkaa kahta ryhmää varten. Hän on tuonut mukanaan aineksia smoothien valmistukseen sekä kaksi massiivista tehosekoitinta, jotka hurisevat kuin veneen moottori.

Miten teinit sitten saadaan kiinnostumaan kokkaamisesta ruotsin kielellä?

– Yritän rikkoa jään heti alussa, huumorilla pääsee pitkälle. Puhun pikkuisen suomeakin, jotta nuoret näkevät kielen käytön olevan hauskaa. Suurin juttu onkin siinä, että vierasta kieltä uskaltaa puhua. Itse puhun suomea erittäin huonosti. Ymmärrän jonkin verran, mutten aina lauseen koko tarkoi-

Tämä tunti oli mukavaa vaihtelua ja Michael oli tosi humoristinen. Opiskelen neljää kieltä ja olen niissä hyvä. Kokkaankin joskus.

Santeri Ruhanen, 16

sin kotiin. Julkkiskokki vetää puoleensa. Ja hän saa kuin saakin porukan nauramaan.

– Siirappia voi käyttää myös smoothieissa, mutta tiedättekö mitä muuta sillä voi tehdä? Sitä voi kaataa kämmenille, hieroa

niitä yhteen ja levittää hiuksiin. Teen niin, kun tanssin tangoa vaimoni kanssa.

BJÖRKLUND JAKAA NUORET kahteen joukkueeseen ja nämä saavat improvisoida smoothien tarjolla olevista aineksista, kuten mansikoista, banaaneista, jugurtista, vadelmista, hunajasta ja siitä tango-siirapista.

Keittiössä hörötetään ja kikatetaan.

Ensimmäinen joukkue keksii itselleen nimen Smoothie-gubbarna, toinen Bananer.

– Mitä me laitetaan? Laitetaanko kaikkea sekaisin?

– Olis aika ihmeellistä, jos meidän nimi on banaanit eikä meillä ole smoothieissa banaaneja ollenkaan, Bananer neuvottelee.

– Tämä olisi voinut olla vähän paksumpaa, toteaa Smoothie-gubbarna ja kippaa tehosekoittimeen anteliaan satsin luonnonjugurttia.

Kun Björklund kaataa vasta valmistuneita smoothieita kuppeihin maisteltavaksi, huoneessa vallitsee neulanterävä hiljaisuus. Oman luomuksen tarjoilu mestarikokille on harras hetki.

Opin tunnilla joitakin uusia sanoja, kuten vaikkapa naturyoghurt. Smoothieta olen tehnyt kesällä itsekkin.

Anni Lonka, 16

Tällainen ruotsintunti on kivaa vaihtelua. Jos pitää pöntätä jotain epäsäännöllisiä verbejä niin ei sitä meinaa oppia. Paljon helpompaa on opetella kieltä tekemisen kautta.

Viivi Hokkanen, 16

Takakannessa Michael Björklund paljastaa suosikkikeittonsa reseptin.

Lisätietoa: www.svenskanu.fi

TAVIKSIA

Suomenruotsalaisia on monenlaisia. Useimmat löytyvät rannikolta.

GILLAR BÄTAR. Dennis Salonen on siinä mielessä tyyppilinen suomenruotsalainen, että hän mielellään veneilee kesäisin.

290000
suomalaista puhuu
äidinkielenään
ruotsia.

Metsästävä metallimies

Metallityöläinen Dennis Salonen asuu Taalintehtaan vanhalta teollisuuspaikkakunnalla Turunmaalla ja tekee 4-vuorotyötä sähkömiehenä Ovakon terästehtaalla. Kuten monilla muilla suomalaisilla miehillä, hänenkin rakkaimmat harrastuksensa ovat metsästys ja kalastus.

– Nyt talvella käyn eniten jänismetsällä ja pilkillä hyvällä säällä, syksyllä lähdän veneellä merelle pyytämään vesilintuja.

Dennis Salosella ei ole omaa mökkiä, mutta sitä vastoin neljä tai viisi venettä.

– Nuorisoseuralla on saarimökki tässä lähistöllä, joten sinne voi kesällä veneillä grillaillemaan.

SJÄLVSTÄNDIGHET. Patrick Engström arvostaa maanviljelijän itsenäisyyttä, vaikka joskus kaipaakin säännöllisiä työaikoja.

Monitaituri

Maanviljelijöiden keskuudessa suomenruotsalaiset ovat yliedustettuja. Patrik Engström asuu Skinnarbyssä Loviisan edustalla Itä-Uudellamaalla.

– Nykyään on pakko olla monta rautaa tulesa. Pelkällä maanviljelyllä selviäminen on käynyt vaikeaksi, joten nykyään teen päätyökseni koneurakointia.

Patrik Engström viljelee vehnää, rapsia ja härkäpapuja kesäaikaan ja talvella päiväjärjestyksessä on lumenaurausta ja metsätöitä.

FAKTA

SUOMENRUOTSALAISET ALUEET

Pohjanmaa
96 000 henkilöä

Turku ja Turunmaa
32 000 henkilöä

Ahvenanmaa
27 000 henkilöä

Länsi-Uusimaa, Uusimaa ja Itä-Uusimaa
134 000 henkilöä

Kielisaarekkeet
ympäri maata

Toinen jalka maissa

Suomen ainoalla virallisesti yksikielisellä alueella, Ahvenanmaalla, asuu 27 000 henkeä. Suuri osa heistä työskentelee laivanvarustusalalla, niin myös Roland Lindblom.

– Aloitin keittiöapulaisena ja etenin keittiöpäälliköksi. Työskentelin yhteen menoon viikon risteilylaivalla, sitten oli viikko vapaata.

Nykyään Roland Lindblom toimii varustamon ostopäällikkönä ja työskentelee osin maissa, mikä helpottaa sosiaalista elämää.

Monet varustamat siirtyivät 2000-luvulla Suomen lipusta Ruotsin lipun alle.

– Minulla on nykyään ruotsalaiset työhhdot. Sen vuoksi eläkeikäni on noussut ja palkkani on riippuvainen Ruotsin kruunun kurssista.

KRONOR. Ahvenanmaalaisen Roland Lindblomin palkka seuraa ruotsin kruunua.

SKIDÅKARE. Taloustarvikekauppias Camilla Nynäs hiihtää vapaa-ajallaan.

Yritteliäs hiihtäjä

Pohjanmaa on yrittäjien luvattu maasiellä on eniten yrityksiä henkeä kohti Suomessa. Yksi pienyrittäjistä on Camilla Nynäs Luodosta, joka pitää Lenas Shop -taloustarvikekauppaa yhdessä kollegansa kanssa Pietarsaassa. Camilla Nynäs viihtyy hyvin asiakaspalvelutyössä, mutta hiihtoladulla hän rentoutuu. Tänä vuonna hän vie matkanjärjestäjänä busilastillisen seudun hiihtäjiä kuuluisaan Vasaloppet-kisaan Ruotsiin.

– Kisa on tärkeä, mutta niin on myös nauru ja hauskanpito matkan aikana.

Puhuminen auttaa

Helsingissä asuu 36 000 ruotsinkielistä. Yksi heistä on sosiaalityöntekijä Monica Grip. Hänen johtamassaan piilottihankkeessa asiakkaita palvellaan myös ruotsiksi.

– Päihdeongelmaisten omaiset unohdetaan usein. He tarvitsevat paikan, jossa voivat purkaa tuntojaan monen vuoden vaikenemisen ja salailun jälkeen.

Päihdeongelmat ovat samat asiakkaiden äidinkielestä riippumatta.

– Varsinkin vanhemmat naiset yrittävät syyllisyyden ja häpeän vuoksi piilotella alkoholiriippuvuuttaan kaikin keinoin. Usein väärinkäyttö paljastuu vasta onnettomuuden tai sairauskohdauksen myötä.

HJÄLPER. Monica Grip auttaa päihdeongelmaisia sekä suomeksi että ruotsiksi.

Pyynikin kielisaareke

Osa suomenruotsalaista asuu muualla kuin perinteisesti ruotsinkielisillä rannikkoseuduilla. Tampere on suurin kielisaarekkeista, ja siellä toimii ruotsinkielinen koulu ja päiväkotia.

– Useimmat lapsista ovat kaksikielisiä, kertoo Maria Välimäki, joka on tampere-

DAGIS. Maria Välimäki johtaa ruotsinkielistä päiväkotia Tampereella.

laisen Svenska Barndaghemmet -päiväkodin johtaja.

Hän kävi itsekin päiväkodista ylioppilaaksi Pyynikinharjun ruotsinkielisessä korttelissa Tampereen keskustassa ja palasi sinne opiskeltuaan lastentarhanopettajaksi Pietarsaassa.

– Kaikki täällä työskentelevät osaavat ruotsia. Jotkut ovat suomenruotsalaisia, toiset suomenkielisiä, jotka ovat asuneet Ruotsissa tai Pohjanmaalla.

EU-ALUEEN KIELET

YKSI MAA,
USEAMPI
KIELI

INDEUROOPPALAISET KIELET

VIHREÄ Romaaniset kielet
ORANSSI Germaanis kielet
PINKKI Kelttiläiset kielet
SININEN Slaavilaiset kielet
VIOLETTI Balttilaiset kielet
PUNAINEN Albanialaiset kielet
RUSKEA Kreikkalaiset kielet

MUUT KIELET

MUSTA Turkkilaiset kielet
VIININPUNAINEN Baskin kieli
KELTAINEN Suomalais-
ugrilaiset kielet

MÄNGSPRÄKIGHET. Yksikielisiä kansallisvaltioita on tuskin olemassa missään EU:n alueella. Alueelliset kielet ovat viime vuosina vahvistaneet asemiaan erityisesti Länsi-Euroopassa.

Lähes kaikissa Euroopan maissa puhutaan useampaa kuin yhtä kieltä. Eri kielivähemmistöihin kuuluu peräti 10 prosenttia eurooppalaisista.

Mitä kieltä Espanjassa puhutaan? No, espanjaa tietenkin, mutta sen lisäksi galegoa, baskia ja katalaania. Espanjassa vähemmistökielet ovat vahvistaneet asemiaan huomattavasti viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Sama kehitys on ollut nähtävissä myös monissa muissa Länsi-Euroopan maissa.

- Tämä johtuu paljolti siitä, että eri alueiden identiteetit ovat vahvistuneet. Kaksisataa vuotta vanha aate yksikielisestä kansallisvaltiosta on murraksessa, sanoo walesilainen Meirion Prys Jones, joka johtaa eurooppalaisten vähemmistökielten asiaa ajavaa NPLD-verkostoa.

Prys Jonesin mukaan monissa Euroopan maissa on 1980-luvulta lähtien vahvistettu vähemmistökielten asemaa lakiteitse muun muassa takaamalla koulutusta ja julkisia palveluja eri kielillä. Suomi on tässä suhteessa uranuurtaja. Täällä ruotsilla on jo pitkään ollut perustuslain mukainen tasaver-

Alueelliset

identiteetit ovat vahvistuneet. 200 vuotta vanha aate yksikielisestä kansallisvaltiosta on murraksessa.

STÖD BEHÖVS. Meirion Prys Jonesin mukaan tarvitaan kieliä tukevia rakenteita, jotta vähemmistökielet säilyisivät.

tainen asema suomen kielen rinnalla.

VAIKKA USEIDEN länsieurooppalaisten kielivähemmistöjen asema on parantunut viime aikoina, poikkeuksiakin löytyy. Esimerkiksi Ranska on aina suhtautunut nuivasti kielivähemmistöihin.

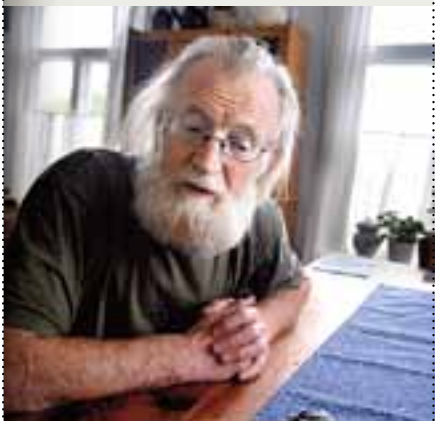
- Vähemmistökielten säilyttämiseksi tarvitaan kieliä tukevia rakenteita. Valitettavasti kaikki kansallisvaltiot eivät halua nähdä kieliä tärkeänä kulttuuriperintönä, sanoo Prys Jones.

Kielivähemmistöt Länsi-Euroopassa ovat tyypillisesti alueellisia maiden sisällä. Itä-Euroopasta taas löytyy monta kielivähemmistöä, jotka elävät rajaseuduilla ja puhuvat naapurimaan kieltä. Unkarissa on peräti 13 eri vähemmistökieltä, niiden joukossa esimerkiksi armenia, bulgaria ja saksa. Itä-Euroopan maissa vähemmistökieliin kuuluvat usein tiiviisti myös ihmisoikeusnäkökulmat, näin on esimerkiksi romanien kohdalla.

VAIKKA TÄSSÄ TEKSTISSÄ on useaan otteeseen puhuttu vähemmistökielistä, on se Prys Jonesin mukaan hieinan harhaanjohtava käsite.

- Alueellinen kieli olisi oikeastaan monessa maassa parempi määrite. Esimerkiksi Katalonian alueella 90 prosenttia ihmisistä puhuu katalaania, eli alueen sisällä kieli ei todellakaan ole vähemmistöasemassa. Eikä kyseessä ole mikään pieni kieli, sillä katalaania puhuu peräti 7 miljoonaa ihmistä. Suomea taitaa huomattavasti harvempi.

Kaikkien eduksi

KONFLIKTLÖSARE. Ajoittain Suomessa asuva Jo Mulvenna on pitkään ratkonut Pohjois-Irlannin konfliktia.

Suomi on monella tapaa ollut edelläkävijämaa yhteiskunnan eri ryhmien huomioimisessa.

- Jos yhteiskunta muuttuu liian kilpailuhenkiseksi, eri ryhmien välille syntyy helposti ristiriitoja. Ihmiset jaetaan voittajiin ja häviäjiin. Mitä kovempi kilpailu, sitä vähemmän voittajia ja sitä enemmän häviäjiä. Yhdysvallat on selkeä esimerkki tällaisesta kehityksestä.

Näin sanoo 26 vuotta konfliktinratkaisun parissa Pohjois-Irlannin Belfastissa työskennellyt Jo Mulvenna. Nykyään hän työskentelee akupunktion ammattilaisena sukukoloiden USA:n ja Suomen välillä.

- Suomi on monella tapaa ollut edelläkävijämaa yhteiskunnan eri ryhmien huomioimisessa, hän jatkaa. Kansalaisten välille ei ole annettu syntyä liian suurta kuilua, ja Suomessa on pyritty rakentamaan turvaa myös vähemmistöille. Näin aikaansaatu harmonia on ollut eduksi koko maalle.

MODERSMÅL VIKTIGT. Carl-Erik Sundell asuu ryhmäkoti Artur och Ida:ssa Helsingissä. Oman äidinkielen puhuminen on hänelle tärkeää.

Opittu kieli voi unohtua

Ei ole samantekevää sanooko hoitaja ”Hyvää yötä” vai ”God natt”.

Viime kesänä tiedotusvälineissä kohistiin sotaveteraani Veikko Virtasesta, joka oli asunut pitkään Ruotsissa, mutta vanhemmalla iällä unohtanut ruotsin kielen. Vasta mediakohun jälkeen Virtasen kotikunta Vaxholm suostui siirtämään hänet suomenkieliseen hoitokotiin.

Suomesta löytyy useita Virtasen kohtalotovereita. Monien ruotsinkielisten vanhusten on vaikea saada hoitoa omalla äidinkielellään. Etenkin dementoituneet unohtavat usein osittain tai kokonaan myöhemmin elämässä opitun kielen. Kommunikaatio-ongelmat johtavat turvattuuteen ja väärinkäsityksiin.

TÄHÄN TOSIASIAAN TÖRMÄSIVÄT suomenkieliset sairaanhoitajat Leena Rautakorpi ja Kati Åström, kun he muutama vuosi sitten opintojensa ohessa alkoivat työskennellä ruotsinkielisten vanhusten dementiarhymäkodissa Helsingissä.

Oli uskomatonta huomata, miten paljon paremmin asiat sujuivat potilaiden äidinkielellä. Eräskin potilas nukahti paljon helpommin sen jälkeen, kun rupesin sanomaan hänelle ”God natt” enkä ”Hyvää yötä”, kertoo Leena Rautakorpi.

Hän ja Kati Åström innostuivat asiasta niin, että he päättivät tehdä opinnäytökseen hoi-

tohenkilökunnalle suunnatun sanaston. Sen avulla suomenkielisten hoitajien ja ruotsinkielisten potilaiden välinen kommunikointi helpottuu.

– Meille oli aluksi suuri kynnyks uskaltava avata summe ruotsiksi. Sanaston avulla se käy paljon helpommin, kertoo Kati Åström.

Pari vuotta sitten Folktinget ryhtyi painamaan ja jakelemaan kyseistä sanakirjasta, josta on ajan myötä tullut valtavan suosittu. Tähän mennessä sanastoa on painettu jo 35000 kappaletta.

FÖRVÅNADE. Leena Rautakorpi ja Kati Åström hämmästyivät huomattavasti, miten paljon paremmin asiat sujuivat potilaiden äidinkielellä.

Jag är här för dig

-sanakirjanen sisältää helppoja sanontoja ja käännöksiä, joiden avulla suomenkielinen hoitaja voi lähestyä ruotsinkielistä potilasta. Sanaston voi tilata ilmaiseksi osoitteesta www.folktinget.fi

HURRIEN HURJIMMAT LIPSAHDUKSET

”Kalakaupassa pyysin kerran sata grammaa rommia. Myyjä kysyi: ”Tarkoittaakohan rouva mätiä”? Sitähän rouva tarkoitti. Lipsahdus johtui siitä, että rom on ruotsiksi sekä mäti että rommi.”

Kansanopiston rehtori

”Rintaliivien ostaminen muulla kuin äidinkielellä saattaa olla haastavaa. Kysyin kerran alusvaate-osastolla onko heillä liivejä, joissa on karjatuet. Tarkoitin tietenkin kaaritukia.”

Viestintätoimiston projektinjohtaja

”Esiteini-ikäisenä olin ravintolassa urheilukilpailun jälkeen. Tilasin juotavaksi kivesvettä. Tarjoilija kyllä vaikutti ymmärtävän, että tarkoitin kivennäisvettä.”

Suomenruotsalaisen päivälehdessä päätoimittaja

”Olin kerran juontajana alusvaate-näytöksessä. Minun piti sanoa, että on kivaa olla yhdessä, mutta vahingossa sanoinkin yhdynnässä. Jälkeenpäin ihmiset kiittelivät hyvää vitsiä ja vaikuttivat uskovan, että se oli tarkoituksellinen.”

Entinen kauneudenalan ammattilainen

”Yökerhossa halusin juoda drinkkini pillillä. Vahingossa pyysin tarjoilijalta imupillua. En tiedä johtuiko virhe mahdollisesti promilleista, normaalisti puhun kyllä täysin sujuvaa suomea”

Mielenterveyshoitaja

Todellista pakkoruotsia

Suomenruotsia kritisoidaan usein siitä, ettei se ole mikään oikea kieli, koska se viilisee suomenkielisiä sanoja ja ilmaisuja. Tämä koskee varsinkin pääkaupunkiseudun ruotsia.

Kielen puhtauden vaalijat unohtavat sen, että suurimmalla osalla maailman kielistä on lainaa enemmän kuin Peter Fryckmannilla. Pahimpia lainaajia on maailmankieli englanti, jota kielitieteilijät kutsuvat leikkisästi ”kielten ilotytöksi”, koska se on antanut melkein kaikille, jotka ovat sitä riianneet. Alun perin ranska oli maalaisjunttien väärin puhumaa latinaa, mutta englanti taas oli vielä juntimpien, lukutaidottomien pakanoiden kieltä, jossain kaukana pohjoisessa. Nykyisen maailmankielen sanastoon ovat vaikuttaneet germaanit, arabit, roomalaiset ranskalaiset ja varsinkin pahamaineiset viikingit. Hassuna esimerkkinä englannin ikkunaa tarkoittava ”window” oli alun perin muinaisnorjan ”vind öga” eli tuulen silmä. Viikinkien vaikutusta englantiin voidaan pitää varsinaisena ”pakkoruotsina”, sillä nämä vauvoja elävältä keihästäneet hirmut eivät kauheasti kyselleet paikallisten mielipiteitä kieltänsä ja siementänsä levittäessään.

Sijamuodot ovat uudessa kielessä yleensä hankalinta oppia. Englannin kielestä ne katosivat lähinnä siksi, että englanti-laisten kanssa kommunikoinut viikingit ja ranskalaiset eivät niistä jaksaneet opiskella. Siinä on moni konservatiivinen kielenvaalija pudistellut kauhistuneena päätään. Suomen kieltä eivät naapurikansamme ole juurikaan jaksaneet opiskella, joten meidän ei ole myöskään tarvinnut luopua sen monimutkaisista päätteistä.

Kaikille kielinatseille tiedoksi, että valitettavasti kielioppi on säännöstö, joka voidaan tehdä kielestä aina vasta jälkikäteen. Vaikka kuinka kielitoimisto suosittelisi jotain sanaa, se ei juuru kieleen, ellei se tunnu käyttäjistä luonnolliselta. Esimerkkinä vaikka ”verkko”, jota käskettiin pitkään käyttämään ”internetin” asemesta.

Kieli muuttuu, kieliä yhdistyy ja katoaa itsestään evoluution voimalla. Meidän kansalliskielemme suomi ja ruotsi eivät tietenkään ole mitenkään uhattuina. Kuulostaa hassulta, mutta molemmat kuuluvat maailman puhutuimpien kielten joukkoon.

Yhteensä kieliä on maailmassa yli 6000, niistä suomi ja ruotsi ovat molemmat top-200:ssa.

Mutta totta kai meidänkin kielemme muuttuvat. Jos haluat tietää minkälaisia kieltä Suomessa puhutaan 50 vuoden päästä, kannattaa kuunnella teinityttöjen puhetta. Kielitieteilijöiden mukaan juuri he johtavat kielen evoluutiota lähes kaikissa maailman kielissä.

TUOMAS ENBUSKE

Lehtikuva/Heikki Saukkomaa

Ahvenkeitto valkosipuli- tahnalla

Ahvenanmaalaisen huippukokin Michael Björklundin mielestä ahven on saariston parhaita raaka-aineita. Hän tarjoilee usein tätä keittoa lounasvierailleen.

Keitto

400 g ahvenfileitä
6 dl vettä
6 kokonaista maustepippuria
1 kalaliemikuutio
200 g porkkanaa
200 g perunaa
1 punasipuli
2 dl kermaa
3 rkl silputtua ruohosipulia
suolaa
valkopippuria myllystä

Tahna

1½ dl majoneesia
½ dl ranskankermaa
1 puristettu valkosipulinkynsi
suolaa
mustapippuria myllystä

Kuori porkkanat, halkaise ne pituussuunnassa neljään osaan ja leikkaa sen jälkeen pienemmiksi paloiksi. Kuori ja pilko perunat. Kiehauta vesi, maustepippurit ja kalaliemikuutio. Keitä porkkanat ja perunat liemessä kypsiksi. Kuori punasipuli, halkaise se ja poista ydinosa. Leikkaa sipuli sen jälkeen venemäisiksi lohkoiksi. Paloittele ahvenfileet ja lisää ne keittoon yhdessä punasipulin ja kerman kanssa. Mausta suolalla ja pippurilla.

Sekoita majoneesi, ranskankerma ja valkosipulimurska. Mausta suolalla ja pippurilla. Kruunaa keittoannos nokareella valkosipulitahnaa ja ruohosipulilla.

Och
samma på
svenska